

Visszahozták Magyarországra Szent Gellért újabb csontmaradványait Szegeden is őrzik ereklyéit

MAGYARORSZÁG ELSŐ VÉRTANÚJÁNAK KÉT CSONTMARADVÁNYÁT A SZEGEDI DÓMBAN ŐRZIK. MOST ÚJABB, SZENT GELLÉRT PÜSPÖKTŐL SZÁRMAZÓ EREKLYE ÉRKEZETT HAZÁNKBA, EZÚTTAL BUDAPESTRE, ABBA A TEMPLOMBA, AHOL ELŐSZÖR ELTEMETTÉK A POGÁNYOK LÁZADÁSÁNAK ÁLDOZATUL ESETT FŐPAPOT

Szent Gellért életét két fennmaradt – a 12. és 15. század között keletkezett – legendából ismerjük. A Velencében született Gellért családja előkelő származású volt. A fiút eredetileg Györgynek keresztelték, s ötévesen, amikor súlyosan megbetegedett, szülei Szent Györgynek, a lovagok védelmezőjének ajánlották fel a kisfiút arra az esetre, ha meggyógyul. Így került a San Giorgio Maggiore monostorába, ahol elég fiatalon perjellé, majd apáttá választották. A Szentföldre zárandokolt és ott meghalt apja tiszteletére felvette a Gellért (Gerardo) nevet. 1018 körül lemondott hivataláról, egyebek mellett a Velencében kitört belviszályok miatt. Döntésében valószínűleg nagy szerepe volt annak az elhatározásnak, hogy a Szentföldről Jézus életét tanulmányozza.

Odáig azonban nem jutott el, és az isztriai partoktól Magyarországra fel indult. A vélemények eltérnek abban, hogy magától, esetleg az utazás nehézségei miatt, vagy mások hívására döntött-e úti célja megváltoztatása mellett. Székesfehérváron fogadta őt I. István király. A csanádi püspökség történetét ismertető, 2000-ben megjelent kiadványban ez olvasható: „A király egy szentnek ösztönével fölismerete az idegen szerzetesben az általa már rég keresett alkalmas férfiút. Felszólítja, maradjon Magyarországon és legyen segítségére a keresztény hit terjesztésében.”

A legtöbb történész szerint Gellért 1015-ben érkezett hazánkba. István rábízta az akkor nyolcéves fia, Imre nevelését. Ezzel együtt azonban Gellért már kezdetől részt vett az állam ügyeinek irányításában is.

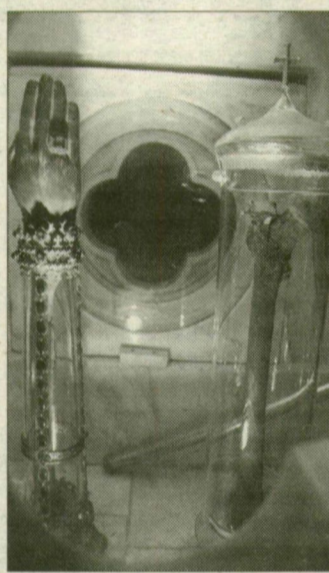

■ Szent Gellért-oltár a szegedi dómban. (Fotók: Schmidt Andrea)

1023-ban a bakonybéli bencés kolostorba vonult vissza, ahol számos teológiai értekezést írt, ezek azonban nem maradtak ránk.

Miután a király levette az ellene lázadó Ajtony vezért, annak tisztántúli tartományán 1030-ban megalapította a marosvári, későbbi nevén a csanádi egyházmegyét, amelynek élére Gellértet nevezte ki. A püspökség első székesegyháza 1020 körül épült, a hívek gyarapodása miatt azonban ez hamarosan szűknek bizonyult, ezért Gellért 1036-38 körül új templomot építtetett, amelyet Szent György vértanú tiszteletére szenteltek fel. Gellért püspökként is sok hittudományi munkát írt, ezek közül azonban egyedül a Biblia egy részletét magyarázó Deliberatio maradt fenn.

A csanádi püspök a Szent István halála utáni utódlási harcokban sem a velencei Péter királyt, sem a trónbitorló Aba Sámuel nem támogatta, helyettük Vazul fiainak hazahívásával értett egyet. Amikor püspöktársával együtt a hercegek fogadására Székesfehérvárról Budára távozott, a kelenföldi révnél összetalálkozott az új hit képviselői ellen-

■ A vértanú karcsont- és lábszárcsont-ereklyéje

lázadást szító Vata néhány hívével. Ezen a helyen érte a végzet, amelynek sokféle leírása olvasható a szakirodalomban. Lotz Antal egykori szegedi teológiai tanár a Szent Gellért vértanúságának 950. évfordulójára rendezett 1996-os konferen-

cián azt mondta: a pogányok Gellértet a kocsjával együtt húzták fel a Kelen-heggyre, s a szikláról letaszították. Mivel még volt benne élet, lándzsával halálra szurkálták és agyonkövezték. Ennek ellenére az emberek köztudatában az a téves állítás, hogy a püspököt egy hordóban görgették le a hegyről, amelyet egyébként később róla neveztek el.

Először a vértanúságának helyszínével szemben, a Duna pesti oldalán álló Boldogságos Szűz Mária-templomban temették el (ma itt áll a Budapest-Belváros Főplébánia-templom), maradványait később átvitték Csanádra, s innen került a muranoi San Donato-bazilikába. Ebből a székesegyházból szállították tegnap Budapestre az 1083-ban szentté avatott vértanú püspök csonterekléjét. Ez nem az első ereklye, amely Magyarországra került. 1930. június 28-án Szent Gellért karcsontját hozták a néhány hónappal később felszentelt szegedi dómba. 1992-ben újabb ereklye, ezúttal egy lábszárcsont érkezett a székesegyházba. Ezek ma is láthatók a dóm Szent Gellért-oltárján.

HEGEDŰS SZABOLCS

Könyvtoplista

A Fókusz Könyvárúhá (Szeged, Tisza Lajos krt. 34.) heti sikerlistája

1. Felsőoktatási felvételi tájékoztató (Oktatási Minisztérium és Országos Oktatástervező Felsőoktatási Felvételi Iroda)
2. Felsőoktatási felvételi feladatok és vizsgakövetelmények (Oktatási Minisztérium és Országos Oktatástervező Felsőoktatási Felvételi Iroda)
3. Dr. Kende Péter: A Viktor (Kendeart Kft.)
4. Müller Péter: Jóskönyv – Ji-King (Doctor Herz Bt.)
5. Vujity Tvrtko: Újabb pokoli történetek (Alexandra)
6. J. R. R. Tolkien: A Gyűrűk Ura (Európa)
7. Paolo Coelho: Veronika meg akar halni (Atheneum 2000)
8. Reinhardt: Flash 5. Biblia I-II. CD-vel (Kiskapu Kft.)
9. Petersen: Linux-teljes referencia 2 CD-vel (Panem)
10. Hetven csoda szerte a világban (Athenaeum 2000)

Márai-bemutató a Magyar Színházban

Márai Sándor A gyertyák csonkig égnek című regényének színpadi változatát idehaza elsőként a Magyar Színház – a volt Nemzeti – mutatta be: a premiért pénteken este tartották a Hevesi Sándor téri teátrumban. Márai Sándor immár világsikerre lett művét Pozsgai Zsolt alkalmazta színpadra. Henriket *Avar István*, Konrádot *Agárdy Gábor* játssza, az előadás rendezője *Iglódi István*. A díszletterveket *Szlávik István* készítette, a jelmezek pedig *Schäffer Judit* munkái.

A színjátékban két idős férfi emlékszik vissza életére, kettejük barátságára, amely sok próbát állt ki, hiszen ugyanazt az asszonyt

szerették. A sors belesodorta őket ebbe a szenvedélybe, aminek oly erős hatása volt, hogy esetleg egy bűncselekmény is megtörtént...

Az 1942-ben Budapesten megjelent regényből külföldön már készült színpadi változat. Tavaly tavasszal Embers (Parázs) címmel mutatták be Bécsben, a Volkstheaterben.

Márai regényét Embers címmel a világ 18 országában adták közre francia, olasz és német nyelven.

A regény angol nyelvű kiadásának díszbemutatóját *Orbán Viktor* miniszterelnök jelenlétében e héten tartották Londonban, s a hírek szerint a kötet máris felkerült az angol sikerlistákra.

■ A magyar színjátás két nagy öregje, Avar István és Agárdy Gábor alakítja Henriket és Konrádot. (MTI-fotó)

A Szegedi Nemzeti Színház zeneigazgatójának levele az Amerikai Egyesült Államokból

Oberfrank Péter: a mérleg másik oldala

Oberfrank Péter, a Szegedi Nemzeti Színház zeneigazgatója a múlt szombati Napos oldalban megjelent írásunkra reagálva levelet küldött az Egyesült Államokból, ahol egy utazó társulattal hetvenszer dirigálja Lehár operettjét, A víg özvegyet.

Szomorúan értesültem róla, hogy Hollósi Zsolt beszélgetése a Szegedi Operabarátok Egyesületének elnökével épp akkor jelenik meg a sajtóban, amikor nem tartózkodom Magyarországon. Ezzel együtt osztani tudom dr. Gyémánt Csilla aggodalmait a szegedi operajátszással kapcsolatban, és éppen ezért tartom fontosnak, hogy megválaszoljam gondolatait.

Ma Magyarországon különösen nehéz operát játszani. Ennek csak egyik oka a pénz – egy vendégművész szerződés több előadásra, az azt megelőző próbák, utiköltség, szállás... nos mindez hatalmas összeg, akár egymillió forint körül jár. Az opera költséges műfaj, nem beszélve azokról az operafesztiválokról és operajátszásról, amelyekről is csak álmodunk. Miskolcnak eddig is volt fesztiválja, ha a város és vezetői elő tudtak teremteni ilyen horribilis összegeket, annak csak örülhetünk. Hogy nem itt, a Tiszaparton történik mindez, azt sajnálhatjuk, de be kell látni: az ilyen rendezvények támogatásához és

létrehozásához nem elég a zeneigazgató elhatározása.

A város a Verdi-jubileumot csaknem a teljes társulattal, az országban egyedül az évforduló napján, olasz vendégművész fellépésével, az Olasz Kulturintézet igazgatójának személyes megnyitójával és dr. Gyémánt Csilla által rendezett kiállításával tette ünnepélyesebbé a szimpla áriaestet. Az áprilisi Falstaff-bemutató is a jubileumhoz kapcsolódott, amely az operabarátok szerint az elmúlt 10 év legjobb operaprodukciója Szegeden.

A költségek csökkentésének valóban egyik lehetősége, hogy a helyi művészek aktív bevonásával saját társulatunkra alapozzuk a műsortervet. Az új évadok megtervezésekor számomra ez a legfontosabb szempont. De amikor azért nem tudunk darabokat játszani, mert épp saját énekeseinket kéri kölcsön – Budapest, Győr, Pécs, Debrecen vagy éppen egy Németországba, Kínába, Hollandiába induló produkció – akkor a zeneigazgatónak figyelembe kell vennie, hogy énekesei a megélhetésüket egyelőre nem tudják a „szegedi adófizetők” pénzére alapozni. Aranytojást tojó tyúk ide, vagy oda, minden művész ember is, aki élni akar és természetesen karriert, körbe nézve a világban. Ez vonatkozik a zenekarokra és a kórusra is. Márpedig ha a város szimfonikus zenekarának egyé-

elfoglaltságai vannak itthon vagy külföldön, akkor az operatársulat félig le is benu, hiszen a színház zenekarának létszáma nem elegendő a nagyobb apparátust igénylő operák játsszására. Ezért nem került sor mindeddig a betegség miatt elmaradt Vérnász-előadások pótlására. Gyüdi Sándor igazgatóval az egy évre előre egyeztetett dátumokat nem lehet olyan egyszerűen felrúgni és előadásokat évad közben ide-oda helyezni. Arról nem is beszélve, hogy az operatagozat a szegedi színház egyik társulata a másik mellett. A prózai tagozat sem egyik napról a másikra dolgozik, és hiába próbálunk Korognai Károllyal kölcsönösen segíteni egymásnak, hogy a két társulat ilyen jellegű gondjait áthidaljuk, az előre kitűzött bemutatókat vagy bérletes előadásokat, a művészekkel kötött megállapodásokat, egyik területen sem egyszerű évad közben módosítani.

A többi felmerülő kérdésre:

A fiatal tehetséggondozás folytatódik Szegeden. A budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem énekeseinek évek óta nincs módjuk zenekarral színpadi vizsgaelőadásra. Azonban Szeged tavaly évadzáró koncert lehetőséget biztosított a helyi Konzervatórium magánének tanszakán tanuló hallgatóinak a színház zenekarával, nagyszínpadon való bemutatko-

zásra. Ennek a kezdeményezésének a folytatása is megvalósul júniusban. Az azonban, hogy a mai fiatalok közül kinevelődhetnek-e a hazai operajátszás kiemelkedő egyéniségei, nem csak a koncepciózusabb tehetséggondozáson múlik. Dér Krisztina, Bárti Fazekas Zoltán és a pályát most kezdő Rálik Szilvia, akik jelenlegi büszkségeink, éppúgy Szegeden tanultak, mint Frankó Tünde.

Az összehasonlíthatatlanul szerényebb kínálatra azt tudom válaszolni, hogy az elmúlt tíz évben, a szegedi operatársulat repertoárján 7-10 előadás szerepelt évadonként, ebből többnyire három bemutató és ez a szám az elmúlt időben sem csökkent, sőt. Ebben az évadban a Rigoletto jubileumi előadása, a Szerelmi bájital és a Falstaff továbbjátsszása (a közönség által jogosan hiányolt Gregor József fellépésével), a Figaro felújítása, a februárra áthelyezett Vérnász (Oberfrank Géza dirigálásával), az áprilisra tervezett – Debrecenből áthozott – Bocca-negra-bemutató és az Ariadne magyar nyelvű májusi előadásával négy új produkciót láthat a szegedi közönség. Bár az operabarátok valóban többnyire megtekinthetik előadásainkat, számuk mégsem elegendő ahhoz, hogy a hatszáz fős nézőteret 6-8 alkalommal megtöltsék. És ha még a Traviata-előadások is csak félhá-

nyi közönséget vonzottak sajnos – Gyimesi Kálmánnal, Kovács-házy Istvánnal, Lóry Andreával és Berkes Jánossal a főbb szerepekben – akkor nem lehet sem a darabválasztásra, sem a szereposztásra hátrítani a problémát. Ha egy ilyen klasszikus darab, neves művészekkel sem mozdít meg az embereket, akkor nem kizárólag darabválasztáson múlik a szegedi operakultúra további helyzetének alakulása.

Úgy gondolom, csak azért nem lehet egy Don Carlost áthozni Pécsről, mert Eboli hercegnőnk és Posa márkink van a társulatban, a darabhoz szükséges egy tenor címszereplő is. Addig nem érdemes egy darabot bemutatni, amíg nem tudjuk szerződteni hozzá a megfelelő művészeket. A szegedi operaközönség olyan tradíciókon nőtt fel, amely minket is kötelez az igényes előadások létrehozására.

A szegedi operakultúrát mérlegre téve, nem kellene elfelejtenünk azokról az előadásokról sem, amelyekkel országos és nemzetközi elismeréseket szereztünk. A hazai és külföldi szervezőirodák, fesztiválok is magas színvonalú, minőséget nyújtó előadásai miatt keresik meg az operatársulatot. A Zsótér Sándor által rendezett Szentivánéji álom többszöri díjazott produkció, a Pécsi Országos Színházi Találkozó után

Budapestre is meghívták. A Kovalik Balázs rendezte Puccini-egyfelvonásosokat épp a Miskolci Operafesztiválra visszük júniusban, és meghívást kaptunk a Pepsi Szigetre a Gianni Schicchi bemutatójára. Azt hiszem ezek az előadások is felhívják ránk a figyelmet, és ezért keres meg bennünket a Budapesti Tavasz Fesztivál, akikkel jövőre tervezünk közös produkciót, vagy a Francia Intézet és azon keresztül a nizzai operaház. És nem véletlen a Millenáris Teátrum szervezőinek felkérése a Vérnász bemutatására, vagy a Holland Opera Alapítvány, akik részt vállaltak az Ariadne Naxos szigetén című Strauss-opera színpadra vitelében.

Ha mérlegelünk, mérlegeljünk korrekten! Eredményeinket ismerve, nem gondolnám, hogy szegyenkeznünk kellene sem Szegeden, sem az országban, sem a határainkon túl. Az operajátszás országos szinten egyre nehezebbé válik. Debrecen, Miskolc, Pécs, Győr évente egyetlen új opera bemutatását engedheti meg magának, és repertoárjuk sem haladja meg 2-3 darab műsoron tartását. Igen van helye az aggodalomnak, azonban az előbbre jutáshoz a segítség támogatásra és együttműködésre nagyobb szükségünk van, mint a hátratekintő összehasonlító kritikára.

OBERFRANK PÉTER